

Beneficiile și riscurile proiectului de modificare a Legii privind achizițiile publice înregistrat în Parlament

Pe data de 12 mai, în Parlament a fost înregistrat un nou [proiect de modificare a Legii privind achizițiile publice nr. 131/2015](#). Proiectul de lege urmărește îmbunătățirea și ajustarea cadrului normativ actual care va spori transparența procedurilor de achiziții publice, inclusiv introducerea reglementărilor aferente modului de încheiere a contractelor de achiziții publice de mică valoare.

În general, Legea privind achizițiile publice necesită a fi completată și îmbunătățită în privința mai multor aspecte. Proiectul de lege vine cu soluții pentru unele dintre curențele legislative actuale și problemele sesizate de societatea civilă în ultimii ani. Însă, din punctul nostru de vedere, proiectul de lege propus conține unele lacune și riscuri, care vor fi detaliate în continuare.

Una dintre propunerile proiectului vizează reglementarea prin lege a achizițiilor de valoare mică (bunuri și servicii în valoare de până la 200 000 lei și lucrări – 250 000 lei). Actualmente, achizițiile de valoare mică sunt reglementate printr-un [regulament separat](#) și nu sunt înregistrate în sistemul electronic, fiind desfășurate în condiții de transparență minimă. Regulamentul privind achizițiile publice de valoare mică nu a fost actualizat din anul 2016, perioadă în care Legea privind achizițiile publice a fost modificată substanțial, inclusiv pragurile fiind majorate de aproape două ori.

La fel, cu referire la achizițiile de valoare mică, prin proiectul de lege se încurajează publicarea anunțurilor de participare în sistemul electronic de achiziții. Însă, în cazul alegerii unor alte metode de comunicare, autoritatea are obligația de a obține cel puțin trei oferte, care nu este obligatorie în cazul publicării anunțului în sistemul electronic.

Prin aceste completări a legii privind achizițiile publice va fi soluționată problema lipsei de transparență a achizițiilor de valoare mică și responsabilitatea redusă a autorităților în executarea contractelor de valoare mică. Deși, sunt considerate achiziții de valoare mică, dacă sunt analizate ca și volum, acestea ating sume impresionante de bani publici. Conform [Sintezei analitice a rezultatelor de audit aferente domeniului achizițiilor publice în perioada 2020 - 2021](#), Curtea de Conturi estimează valoarea achizițiilor de valoare mică la circa 9 miliarde lei, ceea ce reprezintă, conform statisticilor oficiale, bugetul total al achizițiilor publice din Republica Moldova (care nu include achizițiile de valoare mică). Respectiv, anual, prin sistemul achizițiilor publice trec între 17 și 18 miliarde lei (circa 8-9 miliarde lei contractele de valoare mare și circa 9 miliarde - contractele de valoare mică), ceea ce reprezintă circa 20% din cheltuielile bugetului public național. În aceeași sinteză, Curtea de Conturi menționează că reglementarea lacunară a achizițiilor publice de valoare mică, combinată cu discreția înaltă a autorităților contractante, facilitează utilizarea netransparentă și, uneori, ineficientă a banilor publici, precum și, implicit, condiționează apariția riscului de fraudă.

Proiectul de lege, de asemenea, își propune să clarifice rolul și să completeze atribuțiile Agenției Achiziții Publice (AAP). Astfel, rolul principal al Agenției constă în implementarea politicilor în sectorul achizițiilor publice și monitorizarea conformității procedurilor de achiziție publică. Se propune și completarea atribuțiilor Agenției care urmează să constate și să examineze cazurile de încălcare a regulilor de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice, să emită prescripții și să aplice sancțiuni conform

legislației. Totodată, Agenția va avea obligația de a publica pe pagina web toate deciziile adoptate în termen de trei zile din data emiterii. Această nouă atribuție a Agenției îi revine ca urmare a adoptării, în decembrie 2021, a [proiectului de lege cu privire la modificarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr.218/2008 \(art.402\)](#). Despre acest proiect și problema privind lipsa aplicării sancțiunilor pentru ilegalitățile din procesul de achiziție din ultimii patru ani, a fost scris în [ediția precedentă a Buletinului „Achizițiile în vizor”](#) (pag. 5). Astfel, Agenția Achiziții Publice va constata încălcările din procesul de achiziție și va aplica sancțiuni celor care sunt responsabili de aceste încălcări.

Atribuirea competențelor de constatare a încălcărilor și aplicare a sancțiunilor a fost extrem de necesară, mai ales în contextul creșterii numărului de abuzuri și ilegalități. Totuși, lipsa unor prevederi clare ce ar reglementa acest mecanism este periculoasă. Așadar, nu este clar mecanismul în baza căruia cum vor fi selectate procedurile ce urmează a fi monitorizate, or acest detaliu nu poate fi lipsit de transparență. În mod cert, ar trebui să existe un sistem al indicatorilor de risc, astfel încât doar achizițiile cu risc sporit de fraudă să fie examinate de către AAP. De asemenea, aceste monitorizări pot fi inițiate ca urmare a sesizărilor din partea unor instituții de stat, și chiar a organizațiilor societății civile sau a jurnaliștilor de investigație. Deși este indicată obligația publicării deciziilor Agenției Achiziții Publice, nu se menționează unde anume urmează a fi publicate (pagina web a AAP, sistemul electronic de achiziții).

Se consideră oportună și necesară precizarea cu privire la competențele Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC), și anume faptul că membrii completelor se vor putea expune doar pe pretențiile ce au fost invocate. Însă ar fi necesară încă o precizare referitoare la deciziile ANSC, și anume inadmisibilitatea inițierii unei proceduri de achiziții repetate pe perioada examinării unei proceduri de achiziții cu același obiect la ANSC.

Însă, nu susținem propunerea proiectului de lege cu privire la excluderea dreptului operatorilor economici de a contesta o achiziție până la deschiderea ofertelor în cazul în care aceștia nu au făcut uz de dreptul lor de a solicita clarificări. Articolul 35 al Legii privind achizițiile publice prevede dreptul și obligația operatorului economic de a solicita clarificări privind documentația de atribuire. Această prevedere va îngreuna dreptul operatorilor economici de a depune contestații asupra documentației de atribuire, în special în situațiile frecvent constatate a specificațiilor tehnice „cu dedicație”. În plus, deseori, răspunsurile autorităților la solicitările de clarificare sunt formale, ceea ce descurajează operatorii economici să clarifice prevederile neclare ale documentației. Respectiv, această prevedere nu va fi decât un obstacol fictiv și indezirabil pentru operatorii economici.

Și un ultim aspect ce merită atenția legiuitorului este actuala posibilitate a agenților economici incluși în Lista de interdicție de a câștiga contracte de achiziții publice de valoare mică. Or, în versiunea actuală, Legea privind achizițiile publice prevede obligația autorității contractante de a exclude operatorii economici aflați în Lista de interdicție doar de la procedurile de achiziție de valoare mare. Respectiv, considerăm necesară introducerea unei norme care să interzică clar atribuirea contractelor de achiziții de valoare mică operatorilor economici incluși în Lista de interdicție.

Semnături:

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”
Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER)